„NATUUR" EN „CULTUUR".
GEDUNDE GELEDEREN BIJ BEESTEN EN BOOMEN

door

C. R. VAN VLOTEN.

„.....dan maken de eekhoorns in den regel allerlei kabaal en worden hoe langer hoe doller van opwinding tegen de vermeende splonnage en concurrentie."

De Levende Natuur, jaarg. 14.

Het bosch — 'n biologische natuurgemeenschap..... Als de mensch er niet zooveel zonderlinge kunstgrepen uithaalde [1]..... Maar ondanks dat blijft er de drang tot aanpassen en die is altijd het beschouwen waard: van het doelbewuste mieren- tot het wondelijk menschelijk gewriemel. 't Laatste b.v. op Hemelvaartdag!

Adembenemend van spanning kan het worden, als men het treft dat, bliksem snel, een havik tusschen de stammen komt zwenken om een meerkol of een eekhoorn te slaan.

Ze zijn tegenwoordig beschermd, en terecht, want ze waren bijna verdwenen: voor veertien jaar broedden er drie paar in ons land — nu weer een zestig paar. Als, tegen dezen tijd, de jongen uitkomen blijft het wijfje nog drie week op de horst de lakens uitdeelen. Er is veel licht voer noodig en dat sleept de behendige kleine manhavik, de „tarsel" [2]) met veel vuur aan; zoolang er eekhoorns en gaaien zijn grijpt hij geen wild, dat hij niet naar de hooge horst zou kunnen dragen.

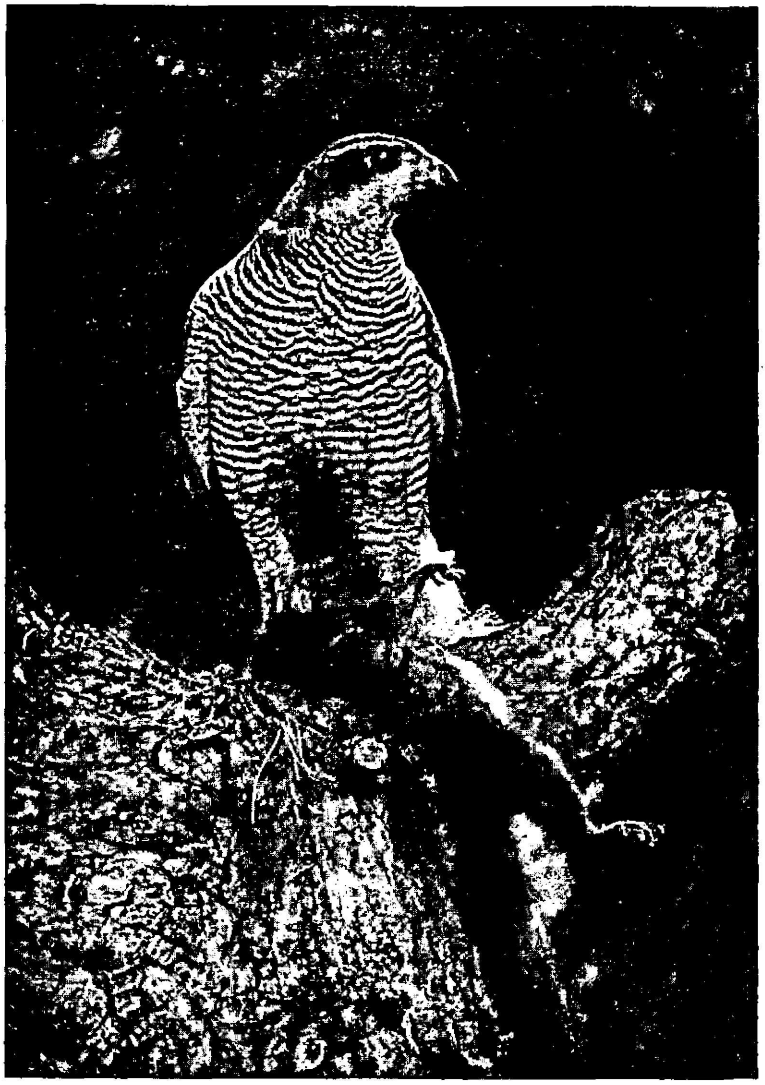
Mochten er nu straks sterke verhalen van jachtopzieners over groote schade aan den wildstand komen, dan is het goed te weten, dat in den winter van '41 de gelederen van de eekhoorns al te grondig werden gedund, omdat per vel de ongekende prijs van f 1.— werd gegeven. [3])

Eekhoorns zijn echte bedrijvige boschkabouters. Zoodra de voorjaarszon doorbreekt scharrelen ze rond tusschen hun speelnesten en voorraadkamers; altijd knekend en kwetterend om een eikel of kiekeboe spelend met een wijfje of de

[1]) Zoo heeft één vogelhandelaar in een der Twentsche stadjes in één seizoen zooveel mierennesten geplunderd, dat hij al zijn vogels met poppen kon voeden en er nog 60 kg van kon verkoopen.

[2]) Dit is de Oud-Hollandsche naam, naar 't Fronsche „tiers", omdat 't mannetje 1/3 kleiner is dan het wijfje, dat voor de jacht werd afgericht.

[3]) Één opkooper, nabij 't gebied waar thans een paar haviknesten zitten, heeft geruimen tijd aan 4 jachtopzieners voor eekhoornvelletjes per dag ± 100 zilverlingen betaald.

Wijfjes-havik met eekhoorn, gefotografeerd op 23 Mei 1941 door S. de Jonge te Ambt Delden.

jongen van 't eene nest naar 't andere slepend; de 1e keer paren ze in Februari, nu dragen ze voor de 2e keer.

Toen 't kruit „betuun" werd, schoot men ze met de Flobert-buks, nu die is ingeleverd soms nog met de windbuks, want de eekhoorn geeft zich makkelijk bloot, is ondanks z'n parmantig air eigenlijk een dom diertje.

Ook de Vlaamsche gaaien, die dit jaar vogelvrij verklaard

werden, zijn een geliefd mikpunt voor scherpschutterij [1]) ; ze hebben een slechten winter gehad.

Men spreekt er niet makkelijk te veel kwaad van, maar wie ze goed kent, zal toch nòch de potsierlijke eekhoorn, nòch de mooie meerkol willen uitroeien : ze hooren in het bosch, als de clowns in 't paardenspel, als de apen en kakatoes in het oerwoud.

't Zijn niet altijd de beste houtopstanden, waar de boschwachters-jachtopziener meer tijd en aandacht hebben voor „schadelijk gedierte" dan voor dunnen en inboeten.

Dat daarentegen op menige verwaarloosde wal schilder-

De zelfde plaats, gefotografeerd te Glanerbrug in April l.l. en in Mei ; de eiken No. 2. No. 4 en No. 6 waren toen, terecht, geveld ; 'n dergelijke verdere dunning is m.i. ook elders in die oude laan gewenscht, omdat de te dichte stand er te meer hindert nu er dezen winter hier en daar open plekken zijn ontstaan door het vellen van reeksen kwijnende boomen. (Foto : de Jonge, Ambt Delden.)

achtige eiken „opsloegen", alsook onder 't oude bosch fleurige hazelaar-, eiken, en beukenheesters, dank zij 'n vergeetachtige gaai of eekhoorn, moge boschbezitters tot clementie bewegen jegens die schoone schavuitjes, en wordt 't te bar, dan komen de havikken helpen : dàn wordt 't bosch eerst bosch, dàn is er beter sport te zien dan van 't sluipmoordend vuur- of luchtwapen.

Zooals te verwachten was bij den prikkel der groote houtbehoefte is in vele jonge lanen en in een enkele oude laan

[1]) Eén jachtopziener in dezelfde streek schoot er voor 'n paar jaar 320 met de buks, in de maanden Juni en Juli toen de jongen pas waren uitgevlogen en de bezorgde oude vogels minder schuw waren.

meer of min gedund. Bij de jongere meest om en om hetgeen duurzame groei waarborgt. Bij de oude lanen is soms weer alleen gelet op zieke en doode boomen waardoor dan een hinderlijke onregelmatig ontstaat, die m.i. 't best is te corrigeeren door een 2e dunning, t.z.t., uit te strekken tot alle boomen die door kroonvorm en standplaats in 't nieuwe verband beter gemist kunnen worden.

Over dit onderwerp werd geschreven in de No.'s van December, Januari en Februari l.l. Terwijl de Heer Lindeman er in het Mei-nummer op terug kwam, daarbij weer „de bijl aan de wortel des booms" opdelvend, die het uitgangspunt is geweest.

Bij te dichte bermbeplanting ontstaat soms door 't wegvallen van een pluk boomen 'n onregelmatige afwisseling van veel schaduw en fel licht, 't geen dubbel hinderlijk is voor automobilisten.
(Foto door Groot Hulse te Warnsveld.)

Merkwaardigerwijs en zeker origineel schijnt hij noodig te achten deze, buiten het verband van 't eigenlijke onderwerp, als strijdbijl te hanteeren, immer de Heer Lindeman, zich op de borst slaande als boschbouwer, begint met een vage schimpscheut, blijkbaar bedoeld op de Nederlandsche landschaparchitecten en sleept daar zelfs het buitenland met de haren bij — wat eigenaardig aandoet, op 'n moment dat wij met het buitenland al zoo in de maag zitten!

„Ons Groene Tijdschrift" acht hij niet de plaats om wegbeplanting te behandelen, maar hij geeft wel als hoogste wijsheid wat „in een der Gooische dagbladen" al eens en vooral en voldoende schijnt te zijn uitgemaakt!

Wat de Heer Lindeman blijkbaar vooral opwindt is, dat hij een mogelijk streekplan voor de Veluwezoom meent te zien aangetast; het heeft hem zeer verdroten, dat er foto's zijn geplaatst en nog wel van Wageningen „dat zich gaarne tot cultuurcentrum der Westelijke Veluwezoom ziet verheven". Het vervaarlijk gezwaai met de strijdbijl en 't feit dat de Heer Lindeman „fouten" wil „redresseeren", „in 't bijzonder aan de bebouwing aan de Zuidzijde van den geheelen Utrechtschen straatweg enz." omdat „werkelijke landschapsarchitectuur geen kruidenierspolitiek is" doet mij in dit verband huiveren.

Bij nazien blijkt mij n.l. dat ik van die bebouwde Zuidzijde der Utrechtsche straat slechts twee foto's gaf (C_1 en D_3 in 't December-nummer) en vrees nu na de aangehaalde fulminaties 't ergste „zij 't dan ook", — gelukkig! — „niet in de onmiddellijke toekomst", voor de optrek van 't Boschbouwkundig- en van 't naastliggende Instituut.

Het betoog van den Heer Lindeman, verloopend als de baan eens eekhoorns van den hak op de tak — al zijn de luchtsprongen van 't „ekeltje" gracieuser en er minder naast — moge voor de laanbeplanting geen nieuwe gezichtspunten geven, als symptoon verdient het aandacht.

Streekplannen kunnen diep ingrijpen in de belangen van bosch- en grondeigenaren en als aan land- en boschbouwers bij voorbaat 't recht betwist wordt zelfs over de boschbouwkundige kant ervan in eigen blad van gedachten te wisselen, dan dient er m.i. voor gewaakt, dat niet 't streekplan voor sommigen doel wordt, om de belangen van eigenaren, zonder deze er in te kennen, aan te tasten in stede van geperfectioneerd middel om, zooals hier en daar al spontaan gebeurt, belangen van eigenaren en gemeenschap met elkaar op reële basis in harmonie te kunnen brengen, na wederzijdsch overleg.

Het is m.i. niet onbedenkelijk als adviseurs voor streekplannen vaagweg „een bevel, dat voor nu en voor de toekomst bindend is" laten schallen onder 't motto: „Hier is het gebied waarop Natuur de Cultuur een halt toeroept".

En de „Natuur" van de objecten én de „Cultuur" van de would-be adviseurs dienen dan eerst m.i. wel eens op de keper beschouwd te worden.

„Indien de stelling juist is, dat door de eeuwen heen de productie-capaciteit van onzen bodem maatstaf blijft voor de relatieve waarde der goederen enz..... schrijft de Heer Lindeman als fundament voor zijn theoriën. Maar ik ken streken in verschillende provincies zoowel op zand als op veengrond, waarin niet in eeuwen, maar binnen 10 jaar tijds de „productie-capaciteit van den bodem" ver-tienvoudigd is; streken waar per ha 'n paar ganzen of konijnen geweid kon den worden — en nu een paar koeien! En die

ook thans nog door landschapsarchitecten zeer gewaardeerd worden.

Betreffende de laandunningen beperkt de Heer Lindeman zich tot den dooddoener: „De mode kan echter een gevaar voor de werkelijke schoonheid beteekenen en dan is de tratidie in vele gevallen te handhaven boven het experiment."

Het was (zie December-nummer blz. 519) vroeger nog al eens mode bermboomen tot den top kaal „op te snoeien";

Een weg, vrijwillig door eigenaar voor het publiek opengesteld, langs een voor 20 jaar mislukte wilgen-plantage, waar jarenlang per ha 'n paar dozijn bezems, later, na herontginning, 4000 l melk per ha wordt geproduceerd.

(Foto door R. van Vloten van Spengler te Heelsum.)

vooral ook door 't goede voorbeeld van de Ned. Heide Mij. is hierin algemeen verbetering gekomen.

'n Verdere verbetering zoude nu m.i. zijn de oudere boomen bovendien voldoende standruimte te geven voor de kronen die niet meer worden besnoeid.

Wil men dit uit hang naar 't oude tegen houden dan is dit zooiets alsof men kinderen vitaminen zou willen onthouden, omdat de aloude traditie een gepast percentage kromme beenen en slechte tanden voorschrijft!

„Hier", zoo zou men de stelling van den heer Lindeman kunnen omkeeren, „roept de Cultuur de Natuur een halt toe!"

Maar bij boschbouw, bij wegbeplanting en vooral ook bij streekplannen gaat het m.i. niet om natuur contra cultuur of omgekeerd, maar om het streven naar de grootst mogelijke harmonie tusschen beide, teneinde in heel ons goede, gevarieerde land te komen tot een *levende* karakteristieke landschapskunst, een weerspiegeling van Nederlandsche levenskunst.

UIT DE DAGBLADEN.

Algemeen Handelsblad, 25 April 1941.

FINSCHE HOUTUITVOER TIJDENS DEN OORLOG.

Verkoopen in 1940 zeer sterk gedaald.
Gevolgen van den oorlog met Rusland.
(Van onzen correspondent.)

Helsinki, April.

De Finsche houtuitvoer is gedurende den oorlog aanmerkelijk ingekrompen. Door den gebiedsafstand na den vrede met Rusland verloor Finland niet minder dan 2½ millioen ha bebosch terrein, terwijl het bovendien het Saima-kanaal moest afstaan, waardoor een groot deel van het uit Oost-Finland voor export bestemde hout met vrachtschepen naar den zeeboezem van Viborg, een inham van de Finsche Golf, werd vervoerd. Thans moet dit vervoer over de haven Kotka en Fredrikshamn worden geleid tot groot ongerief van het toch reeds overbelaste locomotieven- en spoorwagenpark.

Aanstonds na het vredesverdrag met Moskou ging Finland voort met de verkoopen van zaaghout aan Nederland; zij beliepen tot aan de Duitsche bezetting in Mei 1940 ongeveer 25.000 standaard.

Na de bezetting van Nederland kregen de afnemers aldaar na onderhandelingen met Berlijn geleidelijk licenties toegewezen voor grootere partijen van reeds vroeger bestelde kwanta hout. De geringe bedrijvigheid in de zagerijen tijdens den winter van 1939—'40, Finlands oorlogswinter, en het groote binnenlandsche verbruik in aanmerking genomen, was er aan het einde van het vorige jaar niet veel meer over in de meer gangbare soorten om naar het buitenland te verkoopen

Het vervoer van het gekochte hout ging onder de bestaande oorlogsverhoudingen des te langzamer en moeilijker, naarmate de haven van bestemming verder verwijderd was. Zoo waren de groote Nederlandsche havens, via welke ook de Duitsche Rijnprovincies vroeger een deel van haar houtinvoer ontvingen, practisch uitgeschakeld en moest het vrachtverkeer naar Nederland over de kleine provinciehaven Delfzijl worden geleid.

Binnen het raam van het nieuwe, dit jaar afgesloten handelsverdrag met Duitschland heeft men tot dusver 80.000 st. zaaghout en een dienovereenkomstige hoeveelheid ongezaagd hout verkocht en wel tegen prijzen, die 10% hooger waren dan het vorige jaar. De nieuwe prijzen zijn op zichzelf niet onbevredigend, maar toch laag in verhouding tot de prijzen der ingevoerde producten.

Ook met Nederland en België werd kortgeleden een overeenkomst aangegaan inzake de levering van verscheidene soorten houtwaren. De verschepingsmoeilijkheden blijven groot en nog steeds niet volledig opgelost.

In den loop der onderhandelingen werd het met Nederland gesloten verdrag gecompleteerd door een aanvullende overeenkomst, waarbij men aan eenige speciale Nederlandsche behoeften tegemoet kwam. Op grond van deze handelsovereenkomst kan Finland thans een hoeveelheid hout van 27.000 standaard naar Nederland verkoopen.